

τιώτης, ὅστις εἰς πλείστας ἐρρίφθη μάχας, ἀφειδῶν ἑαυτοῦ, καὶ ὑπὸ τῆς τύχης μόνον ἐσώθη!

Ἐν τούτοις ἡ κατάβασις τῶν πυροβόλων ὑπῆρξεν εὐκολωτέρα τῆς ἀναβάσεως, καὶ περὶ τὰς δύο ἐζητοῦμεν ἤδη ὅλοι τῶν ἀχύρων τὰς κλίνας, ὀλίγον φροντίζοντες ἂν τὰ ἄχυρα ἔπλεον ἐντὸς λίμνης. Ὅσα μέσα ἐφεῦρεν ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ προκαλῇ τὸν ὕπνον καὶ νὰ ἡδύνη αὐτὸν, μᾶς ἔλειπον ὅλα, καὶ ὅμως ποτὲ γλυκύτερον δὲν ἐκοιμήθημεν. Ἡ δ' ἐπιοῦσα ἦτον εὐτυχῶς ἡσυχίας ἡμέρα, καὶ τοῦτο ἦτον ἀναγκαῖον εἰς ἀνάληψιν τῶν ἡμετέρων δυνάμεων.

Ἐμάθομεν δὲ ὅτι ἡ ἐργασία τῆς προτεραίας μᾶς διετάχθη ἵνα δείξωμεν εἰς τοὺς Γάλλους ὅτι οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ καιρὸς, ὁ πρωσσικὸς στρατὸς εἶναι πάντοτε ἔτοιμος ν' ἀντιταχθῇ εἰς τὰς ἐξόδους των καὶ νὰ τὰς ἐμποδίσῃ, καὶ ὅτι οἱ πυροβολισμοὶ ἡμῶν σκοπὸν εἶχον νὰ ἐξαπατήσωσι τοὺς Γάλλους ὡς πρὸς τὰ ἡμέτερα κινήματα. Ἐμάθομεν δὲ προσέτι μετ' οὐκ ὀλίγης εὐχαριστήσεως, ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἐμέλλομεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας νὰ κατοικῶμεν εἰς μικρὸν χωρίον τὸ Pierrevilliers, καὶ ἐπὶ τρεῖς νὰ ἐπανερχώμεθα εἰς τὰς σκηνὰς ἡμῶν.

Z.

Κατ' ἀρχὰς οὐδεὶς ἤθελε νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐδόθη τοιαύτη διαταγή. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐπεκυρώθη ἡ εἴ-

δησις, καὶ μίαν κυριακὴν μετέβημεν ἀληθῶς εἰς τὴν νέαν παρεμβολὴν μας. Τὸ χωρίον ἀπεῖχεν ὡς ἑπτὰ χιλιόμετρα ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου, καὶ ἦτο μικρόν· ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ ἡμῶν ὅτι ἐβλέπομεν οἰκίας πάλιν, καὶ ἀνθρωπίνας μορφὰς ἄλλας ἀπὸ τὰς ἐδικὰς μας, καὶ μετ' ἀγαλλιάσεως ἀνελογιζόμεθα ὅτι καὶ ἂν βρέχη δὲν θὰ κοιμώμεθα εἰς τὴν ὑγρασίαν. Ἐνταυτῷ δὲ οἱ Γάλλοι κάτοικοι τοῦ χωρίου ἔρριπτον εἰς ἡμᾶς περιεργείας βλέμματα, καὶ μᾶς ἐχαιρέτων ταπεινότατα.

Παράδοξον μᾶς ἐφαίνετο ὅτι εὔρομεν τὸ χωρίον κατοικούμενον μόνον ὑπὸ γερόντων. Ἐρωτήσας ὅμως μετὰ ταῦτα χωρικόν τινα περὶ τούτου, ἔμαθα ὅτι ὅλοι οἱ νέοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον, αἱ δὲ νέαι γυναῖκες ὅτι εἶχον φύγει, φοβούμεναι τοὺς «βαρβάρους Πρώσσους.» Εὔρομεν δὲ μετέπειτα ὅτι ἡ αὐτὴ ἰδέα περὶ τῆς βαρβαρότητος ἡμῶν ἐπεκράτει καθ' ὅλην τὴν Γαλλίαν, καὶ ἅμα ἐπλησιάζομεν, αἱ γυναῖκες ἔφευγον ἢ ἐκρύπτοντο· ἀλλ' ἀφ' οὗ καλῆτερον μᾶς ἐγνώρισαν, ὡμολόγουν ὅτι οἱ στρατιῶται ἡμῶν προσεφέροντο πρὸς αὐτάς μετὰ περισσοτέρου σεβασμοῦ παρὰ οἱ Γάλλοι ἀξιωματικοί.

Ἄμα δ' ἐφθάσαμεν εἰς τὸ χωρίον, ἡ πρώτη μου φροντὶς ὑπῆρξε νὰ κατοικίσω τοὺς ἵππους, καὶ ἡ δευτέρα νὰ εὔρω κατοίκημα καὶ δι' ἐμαυτόν. Εὔρον δὲ μετὰ πολλῆς δυσκολίας μικρὸν δωμάτιον, καὶ ὀλίγον ἄχυρον, ἀντιπροσωπεῦον κλίνην, καὶ, ὦ τῆς πολυτελείας! ἓν πιλωτὸν ἐφάπλωμα! Ὁ δ' οἰκοδε-

σπότης μου ἦτον πτωχὸς γεωργὸς, καλλιεργῶν μικρὸν κηπάριον ὀπισθεν τῆς καλύβης.

Εὐτυχῶς διὰ τῶν Γαλλικῶν μου κατώρθουν, εἰ καὶ μετὰ δυσκολίας ἐνίοτε, νὰ γίνωμαι καταληπτὸς εἰς τοὺς χωρικοὺς τούτους, ὧν τινες ὠμίλουν μόνον ἀκατάληπτόν τι δημοτικὸν *patois*. Εἰς τὸν Ἀμφιτρύονά μου κατέστησα ταχέως καταληπτὸν ὅτι ἐπείνων καὶ ἐδίψων, καὶ ἀμέσως μοὶ ἔφερε κρέας καὶ οἶνον, καὶ καθήσας πλησίον μου, ἤρχισε νὰ μοὶ διηγῆται ὅτι εἶχεν υἱὸν ὅστις ἐκλείσθη εἰς τὸ Μῆτς, καὶ πόσον λυπηρὸν τῷ ἦτον νὰ ἔχη νὰ τρέφῃ ἐμὲ, ἐν ᾧ ὁ υἱὸς του ἀπέθνησκε τῆς πείνης. Οὐχ ἦττον ὁμῶς ἦτον ὁ δυστυχὴς γέρον φιλοφρονέστατος πρὸς ἐμὲ, καὶ μοὶ ἔδιδεν ὅ,τι ἠδύνατο. Κατ' ὀλίγον δὲ συνέλαβε πολλὴν ἀγάπην πρὸς ἐμὲ, ὥστε καὶ ὅτε ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Μῆτς μ' ἐφίλησε, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι πολὺ τὸν παρηγόρησα εἰς τὰς θλίψεις του διὰ τῶν περιποιητικῶν λέξεων τὰς ὁποίας τῷ ἔλεγον.

Αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι παρῆλθον ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ μόνον ἅπαξ ἐκλήθημεν εἰς τὰ ὄπλα, ὅτε μάχη συνεκροτεῖτο· ἔπειτα δὲ πάλιν ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰς θέσεις μας. Καὶ ἦτον μὲν ἡ τελευταία ἀλλαγὴ αὐτῶν εὐχάριστος, ἀλλ' ὁ βίος ἡμῶν πολὺ ἀπεῖχε τοῦ νὰ ᾔηται γλυκὺς, καὶ ἡ κατὰ τριήμερον μετάβασις εἰς τὸ στρατόπεδον μεγάλως συνετέλει εἰς τὸ νὰ τὸν πικραίνει. Ἐν τούτοις δ' οἱ Γάλλοι μᾶς εἶχον ἀφήσει τόσον ἡσύχους, ὥστε βαθμηδὸν ἤρχισαμεν νὰ λησμονῶμεν ὅτι εἴμεθα ἀπέναντι φοβεροῦ ἐχθροῦ, καὶ ἡ μόνη

μέριμνα ἡμῶν σχεδὸν ἦτον πῶς νὰ μαγειρεύωμεν τροφήν ὀλίγον καλητέραν, ἢ πῶς νὰ στρώνωμεν ὀλίγον μαλακωτέρας τὰς κλίνας μας.

Πρὸς τὸν τελευταῖον ὅμως τοῦτον σκοπὸν ἀπη-
τεῖτο μεγάλη ποσότης ἀχύρου, δι' ὃ καὶ ἀπεφασί-
σαμεν, εἰς ἄλλος ἀξιωματικὸς καὶ ἐγὼ, ν' ἀπέλ-
θωμεν λίαν πρωτὶ τὴν ἐπαύριον εἰς ἀναζήτησιν νέας
προμηθείας. Ἰππεύσαντες ἐπομένως, ἐπορεύθημεν
κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς Moyeuve, μικρᾶς πόλεως
κειμένης μεταξὺ Mèts καὶ Thionville, καὶ προέβη-
μεν μεταξὺ τῶν λόφων οἵτινες περικλείουσι τὴν κοι-
λάδα τῆς Μοσέλλης. Ἡ χώρα ἦτον ὡραία, καὶ τὰ
μεγάλα δάση ἔδιδον εἰς αὐτὴν ἄγριον χαρακτῆρα,
καὶ ἔτι ἄγριώτερον διότι ἤξεύρομεν ὅτι ἦσαν πλήρη
ἐλευθεροσκοπευτῶν (franc-tireurs, κακῆς μι-
μήσεως τῶν παρ' ἡμῖν κλεφτῶν,) οἵτινες πρὸ ὀλί-
γων ἡμερῶν εἶχον ἐπιπέσει εἰς ἀπόσπασμα ἱππικοῦ
καὶ τὸ εἶχον κατακόψει. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως αἱ χαριέ-
σταται χαράδραι, ἃς διέρρεον πανταχοῦ ῥυάκια σπεύ-
δοντα πρὸς τὴν Μοζέλλην, ἔδιδον εἰς τὰς θέσεις ἐ-
κείνας ὄψιν γλυκεῖαν καὶ εἰρηνικὴν.

Τέλος δ' εὐρέθημεν εἰς μικρὸν ὄροπέδιον, καὶ διήλ-
θομεν αὐτό· εἰς τὸ τέλος δ' αὐτοῦ ἐξετείνετο πυκνὸν
δάσος, καὶ ἀπέναντι ἡμῶν ἡ ὁδὸς ἐσχίζετο δίχα,
καὶ ὁ μὲν τῶν κλάδων αὐτῆς ἐβυθίζετο εἰς τὸ δάσος,
ὁ δὲ ἐστρέφετο πρὸς τὰ δεξιὰ. Ποῖον τῶν δύο ν' ἀ-
κολουθήσωμεν;

Εὐτυχῶς, ἢ μάλλον δυστυχῶς δι' ἡμᾶς, εἶδομεν

χωρικὸν ἐργαζόμενον ἐκεῖ πλησίον καὶ τὸν ἠρωτήσαμεν. Μᾶς εἶπε δ' αὐτὸς ὅτι ἀμφοτέραι αἱ ὁδοὶ φέρουσιν εἰς Μογευνγε, καὶ ἡ διὰ τοῦ δάσους ὅτι ἦτον ἡ βραχυτέρα μὲν, χειροτέρα δέ. Μετὰ βραχεῖαν δὲ σύσκεψιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, βλέποντες ὅτι ἦτον ἐξώρας, ἀπεφασίσσαμεν νὰ προβῶμεν διὰ τοῦ δάσους· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐνομίζομεν ὅτι ὀρθῶς ἀπεφασίσσαμεν· ἀλλ' ὅσον ἐπροχωροῦμεν, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κακὴ, καὶ τέλος εὗρέθημεν εἰς τὸ χεῖλος ἀποτόμου κρημνοῦ, εἰς ὃν ἡ ὁδὸς κατήρχετο ἐλικοειδῶς, ὡς κλίμαξ μᾶλλον παρὰ ὡς ὁδὸς, πρὸς τὴν κώμην Μογευνγε.

Νὰ στραφῶμεν ὀπίσω ἦτον ἀδύνατον, καὶ διότι ἦτον ἤδη ἐξώρας, καὶ διότι ἀκατόρθωτον θὰ ἦτον νὰ στρέψωμεν μεταξὺ τῶν δένδρων τὴν ἄμαξαν τῆς ἀποσκευῆς ὑφ' ἧς συνωδευόμεθα. Ὅτι δὲ προσέθετεν εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς θέσεως ἦτον ὅτι Γάλλοι τινὲς, βαρείας ἔχοντες ἀξίνας, ἐδενδροτόμουν ἐκεῖ πλησίον, καὶ ἅμα ἰδόντες ἡμᾶς ἤρχισαν νὰ συνάζωνται, καὶ ψιθυρίζοντες νὰ συσκέπτονται.

Καὶ ἡμεῖς ἐπίσης συνεσκέφθημεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν περὶ τοῦ πρακτέου, καὶ ἀπεφασίσσαμεν ὅτι τὸ μόνον θὰ ἦτον νὰ ὠθήσωμεν κατὰ κρημνοῦ τοὺς ἵππους ἡμῶν, εἰ καὶ ἐπὶ προφανεῖ κινδύνῳ τῶν τραχήλων μας, τὴν δὲ ἄμαξαν ν' ἀφήσωμεν εἰς τὴν τύχην της. Ἀμ' ἔπος ἄμ' ἔργον· καὶ μεθ' ἡμίσειαν ὥραν εἵμεθα ὅλοι σῶοι κάτω καὶ εἰσῆλθομεν εἰς Μογευνγε.

Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Μᾶς ἔλειπεν ἡ ἄμαξα, ἐν ᾧ

αὐτὴν διὰ νὰ φορτώσωμεν εἵχομεν ἔλθει τόσον μακράν. Δὲν ἔμενε λοιπὸν εἰμὴ ν' ἀφήσωμεν ἐκεῖ τοὺς ἵππους μας, καὶ ἀναβάντες πάλιν πεζοὶ, νὰ προσπαθήσωμεν νὰ σώσωμεν καὶ τὴν ἄμαξαν. Ἀλλ' εἵμεθα ἕξ, καὶ οἱ Γάλλοι ὑλοτόμοι τοῦλάχιστον δέκα. Παρεσκευάσαμεν λοιπὸν τὰ ὄπλα μας, ἡμεῖς μὲν οἱ δύο ἀξιωματικοὶ τὰ ρεβόλβερ, οἱ δὲ στρατιῶται τὰ ξίφη των ἃ ἐγύμνωσαν, καὶ ὠρμήσαμεν κατ' εὐθείαν εἰς τὸν λόφον, ἀναβαίνοντες αὐτὸν πάλιν.

Οἱ Γάλλοι εἶχον συναχθῇ παρὰ τὴν ἄμαξαν, καὶ συνεζήτουν ἐπ' αὐτῆς. Ἄμα ὅμως εἶδον τὴν μικρὰν μὲν ἀλλὰ θαρράλεαν πολεμικὴν ἡμῶν παράταξιν καὶ τὰ γυμνά ἡμῶν ὄπλα, ἀπесύρθησαν, μεμψιμοιρίας κατ' ἀρχὰς τονθορίζοντες, ἔπειτα δὲ, καθ' ὅσον ἐμακρύνοντο, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μεγαλοφώνως ὑβρίζοντες ἡμᾶς, καὶ τὸ ἐπίθετον *canaille* δὲν ἦτον τὸ ἰσχυρώτερον ἀφ' ὅσα μᾶς ἀπηύθυνον. Ἀλλ' οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον προσέχοντες εἰς αὐτοὺς, ὠθοῦμεν δι' ὅλων ἡμῶν τῶν δυνάμεων τὴν πολύτιμον ἡμῶν ἄμαξαν, ἥτις, ὑπὸ τὸ ἴδιον βάρος της ἐνδίδουσα, ἐκύλισε ταχέως ἕως κάτω, ἀλλ' ἐννοεῖται ὅχι καὶ αὐτὴ σώα καὶ ἀβλαβής. Οἱ στρατιῶται ὅμως δὲν ἤργησαν νὰ τὴν ἐπισκευάσωσιν. Ἐν *Moyeuivre* ὅμως δὲν εὗρομεν ὅ,τι ἐζητοῦμεν, καὶ ἐτράπημεν πρὸς ἐπιστροφὴν δι' ἄλλης ὁδοῦ.

Τὸ σκότος ἐπῆλθε μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἐκ τοῦ *Mets* ἠκούομεν πυροβολισμούς· ἀλλὰ συνειθισμένοι εἵμεθα εἰς τοῦτο, διότι συνέβαινε καθ' ἐκάστην. Ἐν τού-

τοῖς δ' ἐφθάσαμεν εἰς ἑπαυλιν, ὅπου εὕρομεν ὀλίγον ἄχυρον. Ἐν ᾧ δ' οἱ στρατιῶται ἡσυχολοῦντο φορτόνοντες αὐτὸ εἰς τὴν ἁμαξάν, ἐγὼ ἰστάμην πρὸ τῆς θύρας ὁμιλῶν πρὸς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες ἔκλαιον καὶ μᾶς παρεκάλουν νὰ μὴ τοῖς ἀφαιρέσωμεν ὅ,τι καὶ ἂν εἶχον, καὶ ὕβριζον τὸν Αὐτοκράτορα Ναπολέοντα ὅτι ἔφερε πάσας ταύτας τὰς συμφορὰς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν των. Ἐρωτηθέντες δὲ παρ' ἐμοῦ πῶς ἐψήφισαν ἐπὶ τῆς πανδήμου ψηφοφορίας (plébiscite,) μοὶ εἶπον ὅτι ὁ δήμαρχος τοῦ Μέτς ἐπροσπάθει νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ψηφίσωσι «Ναί,» ἀλλ' αὐτοὶ ἐψήφισαν «Οὐ.»

Η'.

Ἐν ᾧ δὲ συνωμιλοῦμεν, εἶδομεν αἴφνης εἰς τὸν ὀρίζοντα μεγάλην λάμψιν, καὶ ὁ κανονοβολισμὸς ἔγινε φοβερός. Τί συνέβαινεν; Ἐπυρπολεῖτο τὸ Μέτς; ἢ ἀπεπειρᾶτο ὁ στρατὸς ἡμῶν νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ ἐξ ἐφόδου; Ἡ ἐπιχείρησις αὕτη εἶχεν ἤδη θεωρηθῇ ὡς ἀκατόρθωτος, καὶ ἂν περὶ αὐτῆς ἤδη ἐπρόκειτο, ἠθέλομεν ἀναμφιβόλως ἀπολέσει εἰς αὐτὴν χιλιάδας ζώων. Καὶ ἡμεῖς ἰστάμεθα ἐνταῦθα φορτόνοντες ἄχυρον ἀντὶ νὰ εἵμεθα εἰς τὴν μάχην! Ἐπηδήσαμεν ἀμέσως εἰς τοὺς ἵππους ἡμῶν, καὶ ἐμπρὸς πρὸς τὸ στρατόπεδον δι' ὅλης τῆς ταχύτητος τῶν ποδῶν αὐτῶν!

Ὅταν δ' ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, εὕρομεν τὰς σκηνὰς τοῦ